

Juhend hindajale

TEINE MAAILMASÕDA

100 PUNKTI

Kogu vastus loetakse valeks, kui vastus sisaldab **vale elementi**. Riiginimede puhul aktsepteeritakse õigete vastustena järgmisi: **Suurbritannia, Ühendkuningriik** (mitte Inglismaa), **Ameerika Ühendriigid / USA** (mitte Ameerika). Teise maailmasõna kontekstis saab korrektse riiginimena aktsepteerida vaid **NSV Liitu (mitte Venemaa)**, lühendina NSVL või ka NL. Nimede puhul antakse punkt õigesti kirjutatud isikunime korral, viga rõhukriipsu märkimisel ei loeta valeks vastuseks. Kui õpilane nimetab vastuses elemente, mida ei ole küsitud ning need on valed, muutub kogu vastus valeks.

Kuna allikad kasutavad läbisegi nii riike kui rahvuseid, siis tuleb õigeks lugeda mõlemas võtmes antud vastused (nt Saksamaa vallutas *versus* sakslased vallutasid, ka Nõukogude Liit *versus* venelased).

1. Reastage sündmused.

6–7 õiget – 2p, 4–5 õiget – 1p

2p

4	Eesti annekteerimine NSV Liidu poolt
1	NSV Liit ründab Poolat
3	Moskva-meelse uue valitsuse moodustamine Eestis
6	Eestimaa Kindralkomissariaadi kehtestamine
7	Märtsipommitamine Tallinnas
2	Esimesed Punaarmee sõdurid asuvad Eestis rajatavatesse baasidesse.
5	Suvesõda

- 1) 17.09.1939 – NSV Liit ründab Poolat (Laar, Vahtre, lk 160)
- 2) 18.10.1939 – esimeste Punaarmee baaside rajamise algus (Laar, Vahtre, lk 172)
- 3) 21.06.1940 – Moskva-meelse valitsuse moodustamine (Hiio, Lippus, 2018, lk 11)
- 4) 6.08.1940 – Eesti ametlik liitmine NSV Liiduga (Hiio, Lippus, 2018, lk 12)
- 5) juuli-august 1941 – suvesõda (Laar, Vahtre, lk 174; Vahtre, lk 181)
- 6) detsember 1941 – Eestimaa kindralkomissariaadi kehtestamine (Hiio, Lippus, 2018, lk 18)
- 7) 9.–10. märts 1944 – märtsipommitamine Tallinnas (Hiio, Lippus, 2018, lk 26)

2. Sõja esimesel kuul sõlmis NSV Liit ühel ja samal päeval lepingu nii Eestiga kui ka Saksamaaga. 5p

a) Mis lepingu sõlmis NSV Liit Eestiga? (1p)

Vastastikuse abistamise leping/pakt, baaside leping. Vastus „mittekallaletungileping“ on väär.

b) Kes allkirjastas selle lepingu Eesti poolelt ja kes NSV Liidu poolelt? (2p, piisab õigest perekonnanimest)

Eesti poolelt: (**Karl**) Selter

NSV Liidu poolelt: (**Vjatsšeslav**) Molotov (**Skrjabin**)

Väär eesnimi muudab vastuse valeks.

c) Mis lepingu sõlmis NSV Liit Saksamaaga? (1p)

Sõprus- ja piirileping / MRP lisaleping / MRP täpsustav leping

d) Mis kuupäeval (päev, kuu, aasta) need lepingud sõlmiti? (1p)

28.09.1939

(Beevor, lk 46-47; Hiio, Lippus, lk 7-8; Laar, Vahtre, lk 172; Vahtre, lk 156)

3. Miks ei olnud Poola väed vastupidiselt Saksa vägedele sõja algul lahinguvalmis? Nimetage üks põhjus. 1p

Poola polnud alustanud üldmobilisatsiooniga; märtsis 1939 garanteerisid Suurbritannia ja Prantsusmaa Poola iseseisvuse; Suurbritannia ja Prantsusmaa olid Poola valitsust hoiatanud, et enneaegselt alustatud mobilisatsioon võib anda Hitlerile ettekäände ründamiseks; otsus alustada üldmobilisatsiooniga 30. augustil tõi esile kaose; loodeti Prantsusmaa abile ja viivitati mobilisatsiooniga.

(Beevor, lk 36)

4. Kuidas käitus Eesti, kui Saksamaa ründas Poolat? Iseloomustage toimunut ühe näite abil. 1p

Eesti käivitas „Erapooletuse korraldamise seaduse“, kuulutades, et jääb puhkenud sõjalisest konfliktist kõrvale. Eesti kuulutas välja neutraliteedi. Eesti ei avaldanud Poola riigile avalikku toetust ega tauninud Saksamaa kallaletungi. Eesti valitsus loobus neil päevil nii täielikust kui ka osalisest mobilisatsioonist. Toetuti vaid oma erapooletusele, ignoreerides avalikkuses varem propageeritud mõtet, et neutraliteet pole mingi

neutraliteet, kui seda otsustavalt ei kaitsta. „Orzeli“ juhtumis ei abistatud avalikult poolakaid. (Vahtre, lk 153-154)

5. Miks kohtasid sakslased sõja algul prantslaste poolt Läänerindel nõrka vastupanu? Nimetage kaks põhjust. 2p

Prantslased ootasid 1914. aasta Schlieffeni plaani kordumist; sakslaste infomüra rünnakust Maginot' liinile, Maginot' liinile lootmine; Ardenne peeti läbimatuks; Prantsuse õhuvägi keeldus luurelendudest; Prantsuse reservistid polnud võitluseks ettevalmistatud; prantslastel puudus sõjaind; prantslaste kaitse oli tehniliselt nõrk; Prantsusmaa, Hollandi ja Belgia omavaheline halb koostöö; Prantsuse armee segane juhtimissüsteem; prantslaste tankid, taktika ja organiseerimisvõime olid kehvemad kui sakslastel. (Beevor, lk 92, 94-96, 100; Ferguson, lk 362; *Sõjad. Ajalugu kaartidel*, lk 198)

6. Vähemalt pool aastat enne kallaletungi toimumist sai NSV Liidu juhtkond teateid, et Saksamaa plaanib rünnata NSV Liitu. Kolm päeva enne sakslaste rünnakut sai Stalin teada rünnaku täpse kuupäeva ja kellaaja. Ometi ignoreeris Stalin kõiki neid teadaandeid. Miks pidas Stalin neid valedeks? 1p

Stalin pidas teateid sakslaste rünnakust Suurbritannia - USA püüeteks halvendada NSV Liidu ja Saksamaa suhteid; Stalin pidas teateid inglaste provokatsiooniks. NSV Liit valmistus ise lähitulevikus ründama Saksamaad.

(Ferguson, lk 395-396; Beevor lk 204).

2) 18. ülesande juurde esimese sõjasündmuse juurde lisada kommentaar, et "Inglismaa" on lubatud siin ja ainult siin seetõttu, et lahingu nimena on see levinud rohkem, kui Lahing Suurbritannia pärast.

7. Fotol on kujutatud kahe riigimehe kohtumist ühe sõjalaeva pardal.

6p

a) Nimetage pildil olevad riigimehed ning mis riiki nad esindasid. (2p – iga rida [õige perekonnanimi+õige riik] annab ühe punkti)

Isik	Riik
Roosevelt	USA
Churchill	Suurbritannia

b) Millal see kohtumine toimus (kuu+aasta)? (1p)

(14.) august, 1941

Vale kuupäev muudab vastuse valeks.

c) Mis dokument sellel kohtumisel sõnastati? (1p)

Atlandi harta/ Atlandi deklaratsioon

d) Nimetage dokumendi kaks põhiseisukohta. (2p)

territoriaalsetest vallutustest loobumine, territoriaalsete muudatuste tegemine vaid asjaosaliste rahvaste tahtel, kõigi rahvaste õigus enesemääramisele, õigus elada hirmu ja puuduseta, merede vabadus, relvajõu kasutamisest loobumine.

1. Nende poolt esindatud riigid ei taotle oma territooriumi ega mõjuvõimu laiendamist.
2. Nende soov on mitte näha territoriaalseid muudatusi, mis ei ole kooskõlas neil territooriumidel elavate rahvaste vaba tahtega.
3. Nad respekteerivad kõikide rahvaste õigust valida omale riigikord, mille all nad tahavad elada; nad soovivad, et kõikidele rahvastele tagastatakse nende suveräänsus ja nende poolt valitud riigikord, kellelt see on jõuga ära võetud.
4. Nad püüavad, neile pandud kohustuste piires, edutada kõikide riikide, nii suurte kui ka väikeste, nii võitjate kui ka kaotajate võrdväärset juurdepääsu nende maade majanduse arenguks vajalikele toorainetele ja kaubandusele.
5. Nende sooviks on majanduse alal eduka koostöö arendamine kõikide rahvaste vahel, eesmärgiga luua parandatud töötingimuste standardid ja edumeelset sotsiaalkindlustust kõikidele.
6. Peale natsistliku türannia hävitamist nad loodavad taastada rahu, mis võimaldab kõikidel rahvastel elada rahu oma riigi piirides ja tagada, et kõik inimesed kõikides maades on vabad hirmust ja viletsusest.
7. Sarnane rahu peab võimaldama juurdepääsu kõikidele meredele ja ookeanidele ilma takistuseta.
8. Nad loodavad, et kõik maailma rahvad loobuvad nii praktilistel kui ka moraalsetel kaalutlustel jõu kasutamisest. Tuleviku rahu ei saa säilitada, kui rahvaste maa-, mere- või õhujõudu kasutatakse kas ähvardusteks või agressiooniks väljaspool nende piire. Nad usuvad, et laialdase ja permanentse kindlustussüsteemi loomisest tulenevalt on sarnaste rahvaste desarmeerimine oluline. Samuti soovivad nad ergutada kõiki võimalikke menetlusi, mis võiksid vähendada rahu armastavate rahvaste relvastamise koormat.

(Kinder, Hilgemann, lk 487; Laar, Vahtre, lk 190, Hiio, Lippus (2016), lk 222, 230)

8. Nõukogude okupatsioon kehtestati Balti riikides peaaegu üheaegselt. Milline riik okupeeriti esimesena? **Leedu** (Vahtre, lk 165) 1p

9. Mis toimus enne, kas Eesti annekteerimine või okupeerimine NSV Liidu poolt? 1p

Okupeerimine (juuni 1940) (Laar, Vahtre, lk 172; Vahtre, lk 168, 172)

10. Moskva näpunäidete järgi moodustati Eesti okupeerimise järgselt esimene valitsus, kus oli koos peaministriga 11 liiget. Mitu kommunisti oli algselt selles valitsuskabinetis? 1p

Mitte ühtegi / 0 (Vahtre, lk 169; Hiio, Lippus, lk 12)

11. Millise Eesti saare vallutasid sakslased sõja alguses Punaarmee viimasena? 1p

Osmussaar (Vahtre, lk 184)

12. Millise Eesti saare vallutas Punaarmee sõja lõpul viimasena? **Ruhnu** 1p

13. Mis ühendab nimetatud märksõnu või nimesid? Tooge välja seos Teise maailmasõja kontekstis. 5p

1) Maginot' ja Siegfried

Kindlustusliinid (Prantsusmaa versus Saksamaa) (Laar, Vahtre, lk 160)

2) Nord, Mitte, Süd

Saksamaa kolm väekoondist/väegruppi NSV Liidu ründamiseks / Barbarossa plaani väekoondised (Kinder, Hilgemann, lk 202; Hiio, Lippus (2016), lk 228)

3) Auschwitz, Buchenwald, Belžec, Majdanek

(natside/sakslaste/Saksamaa) koonduslaagrid (Ferguson, lk 455; Laar, Vahtre, lk 181; Hiio, Lippus (2016), lk 233)

4) T-34, Tiger

Tankid (NSVL versus Saksamaa) (*Sõjad. Ajalugu kaartidel*, lk 214)

5) Jüri Uluots, Otto Tief

Üritasid jätkata Eesti riigi järjepidevust/ taastada Eesti omariiklust (Laar, Vahtre, lk 177; Vahtre, lk 224; Hiio, Lippus (2018), lk 21, 27)

14. Kas nimetatud märksõna iseloomustab sõda läänerindel, idarindel, sõda Põhjamaades, sõda Aafrikas või sõda Balkanil? Kirjutage märksõna ees olev number tabeli õigesse lahtrisse. (*kõik õige – 4p, 6-7 õiget – 3p, 4-5 õiget – 2p, 2-3 õiget – 1p*) 4p
 1 - operatsioon Overlord, 2 – Dalmaatsia, 3 - direktiiv nr 21, 4 - Abessiinia, 5 - plaan „Marita“, 6 – operatsioon Dragoon, 7 - plaan „Weserübung“, 8 - Galiitsia

Läänerinne	Idarinne	Põhjamaad	Aafrika	Balkan
1, 6	3, 8	7	4	2, 5

(Kinder, Hilgemann, lk 477, 481, 485, 489, 491; Beevor, lk 210; Hiio, Lippus (2016), lk 219)

15. Miks nimetas Fr. D. Roosevelt Suurbritanniat, Ameerika Ühendriike, Nõukogude Liitu ja Hiinat „neljaks politseinikuks“? 1p

Need neli riiki pidi tagama rahu sõjajärgses maailmas; vaid need neli riiki tohiks omada relvi; need neli riiki teeksid koostööd rahu kindlustamise nimel; need neli riiki paneksid aluse ülemaailmsele rahule ja valvaksid seda

(Kissinger, lk 483-484)

16. Millest kõnelevad järgmised Teise maailmasõja teemat käsitlevad filmid? 5p

1) „Schindleri nimekiri“, USA, 1993, režissöör Steven Spielberg

juutide päästmisest, holokaustist. Ainult Schindleri mainimine punkti ei anna. (Laar, Vahtre, lk 180, 197; Hiio, Lippus (2016), lk 232-233)

2) „Katõn“, Poola, 2007, režissöör Andrzej Wajda

Katõni massimõrv, Poola ohvitseride jt intelligentide tapmine (NSV Liidu poolt (Laar, Vahtre, lk 182)

3) „Risttuules“, Eesti, 2014, režissöör Martti Helde (Laar, Vahtre, lk 174, 197).

juuniküüditamine (1941), küüditamine

4) „Kohtumine Elbel“, NSV Liit, 1949, režissöör Grigori Aleksandrov

liitlaste vägede (NSV Liidu ja USA) kohtumine Elbe jõel 1945. aastal. Kohtumine Elbel punkti ei anna (Hiio, Lippus (2016), lk 249)

5) „Fat Man ja Little Boy“, USA, 1989, režissöör Roland Joffe

USA tuumaprojekt /Jaapani linnadele aatompommi heitmine (Laar, Vahtre, lk 194; Hiio, Lippus (2016), lk 253)

17. Selgitage mõiste tähendus ja tooge näide Teisest maailmasõjast.

4p

küüditamine

Selgitus: *inimeste sunniviisiline ümberasustamine; inimeste sundasumisele saatmine*

Näide: *juuniküüditamine; poolakate, ukrainlaste, rumeenlaste, bulgaarlaste, kalmõkkide, leedukate, kaukaaslaste, krimmitatarlaste, volgasakslaste jt küüditamine*

(Laar, Vahtre, lk 174)

kapituleerumine

Selgitus: *sõjaliselt alistuma; esitatud tingimustel alla andma*

Näide: *Saksamaa, Hollandi, Belgia, Jaapani, Jugoslaavia, armeedegrupp „Afrika“, Berliini, Wehrmacht'i kapituleerumine*

1940 Compiègne'i vaherahu ei sobi vastuseks.

(Hiio, Lippus (2016), lk 260)

18. Kes on öelnud järgmised laused? Millisele Teise maailmasõja ajal toimunud sõjasündmusele on tsitaadis viidatud? 4p

1) „Mitte kunagi pole üheski inimkonfliktis nii paljud nii vähestele pidanud nii palju eest võlgu olema.”

Isik: **Churchill**

Sõjasündmus: **Lahing Inglismaa pärast või Lahing Suurbritannia pärast (1940)**

"Inglismaa" on lubatud siin ja ainult siin seetõttu, et lahingu nimena on see levinud rohkem kui "Lahing Suurbritannia pärast".

(Laar, Vahtre, lk 163)

2) „Täna algav lahing otsustab Saksa rahva saatuse järgmiseks tuhandeks aastaks.“

Isik: **Hitler**

Sõjasündmus: **Prantsusmaa ründamine Saksamaa poolt 1940.** Ei piisa ainult Belgia, Hollandi ja Luksemburgi mainimisest. (Beevor, lk 91)

19. Millal toimusid järgnevad sündmused? Kirjutage sündmuse ees olev number tabeli õigesse lahtrisse. (kõik õige – 4p, 6–7 õiget – 3p, 4–5 õiget – 2p, 3 õiget – 1p) 4p

1 – Moskva lahing, 2 – El-Alameini lahingud, 3 – Midway lahing, 4 – NSVL kuulutab Jaapanile sõja, 5 – armeedegrupi „Afrika“ kapituleerumine, 6 – lahing Kurski kaarel, 7 – lahingud Sinimägedes, 8 – Pariisi vabastamine sakslaste käest.

1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
		1	2, 3	5, 6	7, 8	4

1) Moskva lahing – okt–dets 1941 (Kinder, Hilgemann, lk 485)

- 2) El-Alameini lahingud - 1942 (Kinder, Hilgemann, lk 481)
- 3) Midway lahing – 3.–7.06.1942 (Kinder, Hilgemann, lk 495)
- 4) NSV Liidu sõjakuulutus Jaapanile – 8.08.1945 (Kinder, Hilgemann, lk 495)
- 5) „Afrika“ kapituleerumine –13.05.1943 (Kinder, Hilgemann, lk 489)
- 6) Lahing Kurski kaarel – juuli–august 1943 (Kinder, Hilgemann, lk 491)
- 7) Lahingud Sinimägedes – juuli–aug 1944 (Hiio, Lippus (2018), lk 26)
- 8) Pariisi vabastamine sakslaste käest – 25.08.1944 (Kinder, Hilgemann, lk 49)

20. Töö kaardiga.

6p

1) Nimetage neli kaardil kujutatud Euroopa riiki, kes säilitasid Teise maailmasõja vältel iseseisvuse ja jäid neutraalseks. Kirjutage riigi nime taha õige number kaardilt. (4p – riik+number õigesti annab punkti)

Rootsi – nr 2, Türgi – nr 28, Šveits – nr 17, Hispaania – nr 22, Portugal – nr 21, Iirimaa – nr 10 (*Sõjad. Ajalugu kaartidel*, lk 199)

2) Millisele riigile tungis NSV Liit kallale 30.11.1939? Nimetage riik ja riiki tähistav number kaardilt. (1p – riik+number õigesti annab punkti)

Soome – nr 1 (Kinder, Hilgemann, lk 477)

3) Millise riigi kaldale pidid Saksamaa väed maabuma operatsiooni „Merelõvi“ tulemusena?

Nimetage riik ja riiki tähistav number kaardilt. (1p – riik+number õigesti annab punkti)

Suurbritannia – nr 9 (Kinder, Hilgemann, lk 477)

21. Märtsis 1943 kuulutati Eestis välja aastatel 1919–1924 sündinud meeste mobilisatsioon. Mobiliseerituile anti valida, kas minna leegioni, sõjaväe abiteenistusse või Saksamaale tööteenistusse. Väga jõuliselt propageeriti esimest valikut. Miks siiski anti mobiliseerituile võimalus sooritada valik? 1p

Okupeeritud maade elanikke ei tohi mobiliseerida. 1907. a Haagi konventsioon keelab okupeeritud riigi kodanike mobiliseerimise. Püüti jätta muljet, et tegemist vabatahtlikega. (Vahtre, lk 206; Hiio, Lippus (2018), lk 17)

22. Võrrelge Nõukogude ja Saksa okupatsioonivõimude poliitikat Eestis Teise maailmasõja ajal. Tooge välja kolm sarnasust ja kolm erinevust. 6p

Sarnasused:

Eesti iseseisvuse likvideerimine/mittetunnustamine, poliitikutel puudus iseotsustamise võimalus, poliitiline juhtimine, mobilisatsioon armeesse, oma ideoloogia pealesurumine, repressioonid, tsensuur, majanduse rakendamine oma riigi vajaduste teenistusse, peatähelepanu tööstusele

Erinevused:

NSV Liit teostas põlisrahva massiküüditamise, kogu seadusandlus viidi vastavusse NSV Liidu seadustega, talurahva teadlik väljakurnamine - ühismajandite rajamise algus, rahareform, kohalikud võimuesindajad olid Nõukogude poliitika läbiviijad, kultuurireform. Saksa okupatsioonivõimud andsid abi majanduse taastamisel, lasid piiratult tegutseda Eesti Omavalitsusel, riigi seadusi ei muudetud, Nõukogude võimu poolt teostatud maareform tühistati, kuigi maid ja tööstusettevõtteid omanikele ei tagastatud. Sakslased rajasid koonduslaagreid.

Või muu sisult õige vastus.

(Laar, Vahtre, lk 172-177; Hiio, Lippus (2018), lk 8-29; Vahtre, lk 193-195, 198-211)

23. Milliseid inimrühmi mõrvasid sakslased Teise maailmasõja käigus? Nimetage kolm rühma. 3p

juudid, homoseksuaalid, mustlased, vaimuhaiged, slaavi rahvad, asotsiaalid, sõjavangid (Ferguson, lk 379; Vahtre, lk 203)

24. Tutvuge järgneva tekstiga ning vastake küsimustele. 3p

See konverents peaks kuulutama lõppu ühepoolsete aktsioonide süsteemile, üksikute riikide liitudele, mõjusfääridele, jõudude tasakaalule ja kõigile teistele vahenditele, mida sajandite viisi on proovitud ja mis kõik on läbi kukkunud. Meie ettepanek on asendada see kõik ülemaailmse organisatsiooniga, kus kõikidel rahuarmastavatel rahvastel on viimaks ometi võimalus ühineda.

1) Millist Teise maailmasõja ajal toimunud liitlaste konverentsi on iseloomustatud? (1p)

Jalta konverents

2) Esitage üks konkreetne näide, mille põhjal otsustasite. (1p)

Ülemaailmne organisatsioon – Jalta konverentsil lepiti kokku ÜRO asutamises

3) Mis aastal see konverents toimus? (1p)

1945 (Kissinger, lk 506; Laar, Vahtre, lk 190; Hiio, Lippus (2016), lk 249)

25. Valige õige vastusevariant ja kirjutage selle ees olev täht tabelisse. 4p

1) Millist sõjaplaani rakendati sakslaste poolt varem? a) plaan “Valge” b) plaan “Barbarossa”

2) Kes hukkus varem? a) Hitler b) Mussolini

3) Kes neist ei kuulunud Riiklikusse Kaitsekomiteesse? a) Malenkov b) Žukov

4) Milline sündmus toimus varem? a) USA heidab aatompommi Nagasakile, b) NSVL

kuulutab Jaapanile sõja

Küsimus	1	2	3	4
Vastusevariant	a	b	b	b

Plaan „Valge“ – Kinder, Hilgemann, lk 477

Mussolini – Kinder, Hilgemann, lk 489/493

Žukov – Kinder, Hilgemann, lk 485; Laar, Vahtre, lk 192

NSV Liidu sõjakuulutus Jaapanile – Kinder, Hilgemann, lk 495

26. Vastake küsimustele. 3p

22. juunil 1940. aastal sõlmiti kahe Euroopa riigi vahel vaherahu.

1) Mis riigid vaherahu sõlmisid?

Prantsusmaa ja Saksamaa

2) Mis linna lähistel see vaherahu sõlmiti?

Compiègne'i linna lähistel (punkti saab linna nime korrektselt kirjutamise eest, rõhukriips „e“ peal võib olemata olla)

3) Miks valiti vaherahu sõlmimiseks just see koht?

Sealsamas sõlmiti (11.11.1918) vaherahu Prantsusmaa ja Saksamaa vahel. Et alandada Prantsusmaad.

(Laar, Vahtre, lk 162; Hiio, Lippus (2016), lk 220)

27. Mis eesmärgil soovis Churchill koos ameeriklastega rünnata “pehmet kõhualust” ning vallutada Berliin, Praha ja Viin enne Nõukogude vägesid? Kuidas reageerisid sellele ettepanekule ameeriklased?

2p

Churchill soovis seeläbi piirata Nõukogude Liidu sõjajärgset mõjuvõimu. (1p)

USA sõjaväejuhid pidasid brittide plaane sooviks rakendada ameeriklasi oma rahvuslike huvide teenistusse, st ei soovinud seda realiseerida. (1p)

(Kissinger, lk 491)

28. Sõja ajal 1943. aastal toodi lavale Eesti esimene ballett. Mis ballett see oli ning kes oli selle teose autoriks?

2p

Balleti pealkiri: „**Kratt**“

Helilooja: (**Eduard**) **TUBIN**

(Vahtre, lk 210)

29. 1944. aasta jaanuarist maini võideldi ühe Itaalias asuva kloostri ümbruses, mis oli ühe sakslaste kaitseliini tähtsaimaks tugipunktiks. Kloostri rajas 529. aastal Püha Benedictus. Mis klooster see on?

1p

Monte Cassino (mägi)klooster. (Hiio, Lippus (2016), lk 242)

30. Töö allikaga.

3p

Katkend Ninel Koribskaja raamatust „871 päeva“.

Ma olin üksi kodus ja tormasin kabuhirmus majast välja, varjendi poole. Kui ma tänavale jõudsin, nägin, et lennukid laskusid veelgi madalamale ja lendasid piki tänavat üle Obvodnõi kanali Badajevski ladude poole. Seal sadasid lennukitelt alla konteinerid, mille luukidest paiskusid enne kokkupuudet maaga välja süütepommid ja langesid Badajevski ladudele, kus hoiti tohututes kogustes toiduaineid. Pomme oli nii palju, et eemalt paistis, nagu oleks seal hiiglaslik parv rasvaseid musti kärbseid. Varjendisse jõudnud, tuli mulle meelde, et ma olin toidukaardid koju unustanud. Otsustasin need ära tuua. Jõudnud taas tänavale, ei tundnud ma tänavat ära – ümberringi oli täielik pimedus, õhk oli süsimust oranžika helgiga. Toas tundus, nagu oleks saabunud öö. Võtsin kaardid, jooksin välja ja nägin, kuidas Obvodnõi kanali tagant tõusis musta suitsu ja tulepahvakuid. Seal põlesid meie leib, suhkur, või ja teised toiduained. Nagu selgus, oli see keskladu ja peaaegu ainus kogu linna peale, linna ähvardas kohutav nälg.

1) Mis sõjasündmust on katkendis kirjeldatud?

Leningradi blokaadi (1p)

2) Mille põhjal otsustasite? Tooge tekstist näide ja põhjendage.

Sisult õige vastus annab punkti (1p) Nt: Teose pealkirjas olev päevade arv viitab Leningradi blokaadile; nälg – Leningradi blokaadi ajal suri nälga ligi miljon inimest; toidukaardid – blokaadi ajal jagati toitu talongide alusel

3) Mis aastatel see sündmus toimus?

1941–1944 (1p – punkti saab õpilane, kui vastus sisaldab nii algust kui lõppu)

(Laar, Vahtre, lk 166; Hiio, Lippus (2016), lk 230)

31. Töö fotoga.

3p

1) Mis sündmust on fotol kujutatud?

Normandia dessant / lääneriikide sõjajõudude maabumine Prantsusmaal / Teise rinde avamine / D-day / D-päev / operatsioon Overlord

(Laar, Vahtre, lk 170; Kinder, Hilgemann, lk 491; Hiio, Lippus (2016), lk 244)

2) Mis kuupäeval (päev, kuu, aasta) see sündmus toimus?

06.06.1944 (Laar, Vahtre, lk 170; Kinder, Hilgemann, lk 491; Hiio, Lippus (2016), lk 245)

3) Kas antud sõjalises operatsioonis hukkus rohkem Saksamaa või liitlasriikide sõdureid?

Rohkem hukkus liitlasriikide sõdureid (liitlasriikide sõdureid hukkus 65 000, Saksamaa sõdureid 50 000) (Hiio, Lippus (2016), lk 245).

32. Nimetage isik, keda on kirjeldatud.

6p

Kirjeldus	Nimi (punkti saab korrektselt kirjutatud nime eest, rõhukriips é võib olla olemata)
Saksa Aafrika Korpuse komandör 1941–1943	ROMMEL (<i>Sõjad. Ajalugu kaartidel</i> , lk 200; Hiio, Lippus (2016), lk 225)

Loodearmee kõrgem ülemjuhataja, Leningradi rinde juhataja, riigikaitse rahvakomissar	VOROŠILOV (Beevor, lk 23, 220)
Ameerika Ühendriikide president 1933–1945	ROOSEVELT (Beevor, lk 107)
Prantsusmaa sõjaväelane, kes moodustas Vichy valitsuse	PÉTAIN (Kinder, Hilgemann, lk 477; Hiio, Lippus (2016), lk 220)
USA kindral, kes juhtis teise rinde avamist, liitlasvägede ülemjuhataja	EISENHOWER (Kinder, Hilgemann, lk 491; Kissinger, lk 508)
1944. aastal tehti talle ülesanne moodustada Eesti Vabariigi valitsus	TIEF (Laar, Vahtre, lk 176)

33. Töö karikatuuriga.

5p

1) Kas antud karikatuur on ilmunud Saksa või Nõukogude okupatsiooni tingimustes? Põhjendage oma valikut kahe argumendiga, lähtudes karikatuurist. (3p)

Karikatuur on ilmunud **Nõukogude** okupatsiooni tingimustes. – 1p

Põhjendus:

Litzmanni ja Mäed on kujutatud reeturitena; meeste pagasile on sihtkohaks kirjutatud Berliin (1944. aastal põgenesid Saksa okupatsioonivõimud Saksamaale); paadi mastil olev haakrist on moodustatud pilkavalt kirvest ja noast;

2) Mis aastat karikatuur käsitleb? (1p)

1944 (Saksa okupatsioonivõimude poolt Eesti mahajätmist)

3) Kuidas mõjutas karikatuuril kajastatud sündmus Eestit? Tooge üks näide. (1p)

Nõukogude väed saavutasid kontrolli Eesti alade üle; Eesti jäi pea pooleks sajandiks Nõukogude okupatsiooni alla; Eestis kehtestati Nõukogude võim

34. Järgnevad fotod on tehtud ühel ja samal aastal. Mis aastal? 1p

1940 (Hiio, Lippus, lk 11)

35. Lugege läbi tekstikatke ja vastake küsimusele. 1p

1966. aasta jalgpalli MMi finaalmatš: võõrustaja Inglismaa alistas lisaja järel 4:2 Lääne-Saksamaa meeskonna ning tuli esimest ja praeguse seisuga viimast korda maailmameistriks. Võitja otsustanud värav, Wembley staadioni tabloole 101. minutil seisu 3:2 toonud Geoff Hursti tabamus on ilmselt jalgpalliajaloo kuulsaim värav. Põhjusel, et tegelikult ei olnud tegu väravaga – pall põrkas latist alla väravajoonele, mitte selle taha, nagu nõuavad jalgpallireeglid. Aga pärast arupidamist abikohtuniku Tofik Bahramoviga (Nõukogude Liit), määras peakohtunik Gottfried Dienst (Šveits) värava. Väidetavalt olla Bahramovilt surivoodil küsitud, miks ta inglastele värava kinkis. Vastuseks kostunud ühe lahingu nimi.

Nimetage see lahing, mis oli üheks murdelahinguks Teises maailmasõjas.

Stalingradi lahing (Laar, Vahtre, lk 168; Hiio, Lippus (2016), lk 236)

Olümpiaaditöös kasutatud kirjandus

1. Beevor, Antony. **Teine maailmasõda**. Tallinn: Tänapäev, 2012, lk 23–51, 90–110, 202–223.
2. Ferguson, Niall. **Maailmasõda. XX sajandi konflikt ja Lääne allakäik**. Tallinn: Varrak, 2008, lk 297–300, 339–340, 354–356, 377–382, 388–389, 392–399, 421–428, 451–456, 464–472, 493–498, 504–507.
3. Kinder, Hermann; Hilgemann, Werner. **Maailma ajalugu: esiajast tänapäevani**. Tallinn: Avita, 2001, lk 477–495.
4. Kissinger, Henry. **Diplomaatia**. Tallinn: Varrak, 2017, lk 480–514.
5. Pajur, Ago; Tannberg, Tõnu; Vahtre, Lauri *et al.* **Eesti ajalugu. VI, Vabadussõjast taasiseseisvumiseni**. Peatoim. Sulev Vahtre. Tartu: Ilmamaa, 2005, lk 153–159, 164–172, 181–184, 192–211, 224–226.
6. **Sõjad. Ajalugu kaartidel**. Toim. Tiit Noorkõiv. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2005, lk 198–200, 202–203, 214–215, 218–223, 226–227.
7. Laar, Mart; Vahtre, Lauri. **Lähiajalugu. I osa, õpik gümnaasiumile**. Tallinn: Avita, 2014. lk 154–196.
8. Hiio, Toomas; Lippus, Karin. **Lähiajalugu I. Gümnaasiumiõpik**. Tallinn: Maurus, 2016. lk 209–254.
9. Hiio, Toomas; Lippus, Karin. **Lähiajalugu II. Gümnaasiumiõpik**. Tallinn: Maurus, 2018. lk 6–29.

OLÜMPIAADITÖÖ KOOSTAJAD:

Oliver Hoole ja Jaanus Moppel